

invloed op en door het naar dan is zeer positief

door staats-ij niet willen el zijn. te bewaren te brengen ienen en tot e bijdrage te

uit voor den t voort voor ng geven en strecksche of lerven. Maar te Jeugdraad. t beste geval

aan den Mi-gevraagd om r leden der in Onderwijs antwoord ge-

e vraag nood-orden, dit op kunnen ge-ugdraad. Al-hans lid van

n dan zonder or zou geen dat der eerst-

in 1926 aan andere wijze-ingenomen is in Kamerclub-ten Centralen

VISSER.

IE.

gsstudie-Itaal-oor K. Wiele-nding, hand- van kinderen, aard. Op het k een boekje-ven door de-Varneck, het-ld.

genoot ook de Conferen-a werd meer-op de Eerste-igsstudie hield 1911 een be- nize der leer- kinderen. Verdieping en uwer, Drewes Kind en Zen-

n van de ge-ja, het leven kan nog thuis errein en geen

tegenwoordig-iden, die zich gedwongen, al dat men met-studieveld van andere gebie- een mal figur- o komt er op ecialisten, zeet k, een paard, ig in bedwang- s oogkleppen, dels der brei-nderzijds lacht a schrikkelijker ndie tot hand- dien van gene- roel. Want de oloog en niet eel wat ander- zij niet buiten n het oor van isgeorige facit- en: ik heb a

leven zelf ons verk niet moet loen het dage- f, den intimen- of jonge stoo- werkster van een begrafen- i. In de weten- l altijd groote

Er ware nog meer te noemen. Maar reeds hieruit blijkt, dat sinds tientallen van jaren beseft wordt, dat de zending aan het kind niet voorbij mag gaan. Alleen maar, niet werd steeds ingezien, dat het niet de hoofdvraag is, wat het kind voor de zending kan doen, doch omgekeerd, wat de zending voor het kind kan zijn.

Voor menigeen is het eenige verband tusschen deze twee, dat het kind met een zendingsbusje loopt, en wekelijks zijn kleine gave ophaalt. Daar toe werden de kinderzendingsverenigingen opgericht; op bepaalde tijden in het jaar werden de busjes geleegd, de kinderen getraceerd, en soms ook nog door een zending een verhaaltje verteld.

Deze busjes zijn voor onderscheidene zendingscorporaties een rijke bron van inkomsten geweest, en ze zijn het nog somtijds. Toch is daarmee de kwestie niet afgehandeld. Van veel meer belang is, de vraag, wat de zending voor het kind kan zijn en aan het kind kan geven.

Hierbij denken wij vanzelf aan de school. Zeker, de catechisaties willen wij niet uitschakelen; maar daar is het kind reeds knaap en meisje, jongeling en jongedochter geworden. Het onderwijs in de zending op de catechisaties is dan ook een afzonderlijk onderwerp.

Ook mag niet worden ontkend, dat de ouders een roeping hebben, om hun kinderen de zending te doen liefhebben. Al zullen zij in den regel niet in de gelegenheid zijn hun kinderen ervan te kunnen vertellen, toch moet het kind voelen en ondervinden, dat zijn ouders het zendingswerk kennen en erin meeleven. De komst van het Koninkrijk Gods mag alzoo in het huiselijk gebed niet worden vergeten. Ook kunnen zij bij gelegenheden, als verjaardagen, hun kinderen een zendingsboekje geven; bij den boekhandel van den Zendingstudie-Raad zijn vele mooie boekjes verschenen; ook in dit blad hebben wij er verscheidene van aangekondigd.

Als wij echter van Kind en Zending spreken, denken wij allereerst en voornamelijk aan de school. Neen, niet dat het kind des Maandagsmorgens zijn eent meeneemt, om het in het dankbaar knikkend negertje te werpen. De vraag, of het juist gezien is, om zulk een busje te laten rondgaan, terwijl toch stichtingen van barmhartigheid daaraan ook wel behoefte zouden hebben, behandelen wij hier niet. Want dat betreft weer de vraag, wat het kind voor de zending doet en kan doen. De heer Wielemaker sprak dan ook in den ondertitel van zijn boek van „zendingsonderwijs”; en de genoemde brochure van de heeren Brouwer c.s. staat in „Verdieping en Belijning”, welke serie studies geeft over opvoeding en onderwijs.

Twee kwesties komen hier ter sprake, n.l. of de kinderen zendingsonderwijs op school moeten ontvangen, en zoo ja, welke methode daarbij moet gevolgd.

De heer Drewes bespreekt eenige bezwaren, die men inbrengt tegen het onderwijs der zending aan schoolkinderen. Wij willen ze even noemen, om ze daarna weerlegd te zien.

Een eerste bezwaar acht men, dat het kind te weinig verstandelijk ontwikkeld is. De zending brengt in aanraking met vreemde toestanden, zeden en gebruiken, dieren en planten; het kind kan er niet bij.

Daarbij verstaat een kind niet het geestelijke van den zendingsarbeid; zending werpt zich op den godsdienst, predikt den waren godsdienst; het

schoonmaak en altijd geboorte en altijd begrafenis en altijd boelhuis. En nu weet men er wel alles van.

Daar hebben we b.v. de zielzorg...

Wat, zoo zou men vroeger gevraagd hebben, wat heeft een dokter een dominee te leren voor het huisbezoek? Nu ja, voor het ziekenbezoek zou de geneesheer den ziekeherder nog wel iets kunnen vertellen; zoo kon men in het afgetrokken nog wel redeneeren; al kwam er dan ook zelfs van die redeneering niet veel terecht, omdat de meeste dokters nu eenmaal den dominee aan het ziekbed nog meer een hinderpaal achten, dan de fysiek gezonde gemeentelieden van ZWEW een vrijpaal hadden gemaakt. Maar — al mocht de dokter een dominee een wenk kunnen geven voor de behandeling van zieken, — dit kwam dan meer voor als maatregel om den dokter niet te hinderen in zijn lichamelijke prestaties, dan wel als hulpmiddel voor de geestelijke bearbeiding van den zieke door zijn predikant-zielzorger.

Maar hoe zijn de tijden veranderd!

De medicus van bepaalde richting heeft den dominee een goed woord toe te spreken, naar hij zelf verzekert, juist voor de gewone bearbeiding van het lid der kerk. Voor de catechisaties, voor de prediking, voor het vertrouwelijk gesprek met wie in zonden zijn gevallen, voor het geestelijk contact met de jeugd, ja, voor bijna alles, wat tot het terrein der kerkelijke zielzorg behoort, is de geneesheer van bepaalde richting er als de kippen bij om den dominee te instrueeren.

En met name geldt dit dan van den psychoanalyticus.

De psycho-analyse is sedert ongeveer 20 jaar een zeer moeilijk en interessant punt van bespreking geweest. Wat die wetenschap wil kan ik eigen-

is een strijd tusschen de Halve maan en het Kruis; zijn dit ook geen dingen, die aan het kind voorbijgaan?

Voorts, het zedelijk karakter van de zending en van het kind botsen. In de zending is de zelfopoffering aan het woord, terwijl bij het kind de zelfzucht triumpheert; daarom kan het de zending niet waardeeren. Zoo voelt het dus ook niets van den nood van het Heidendom; en medegemoed is een eerste voorwaarde voor zendingsliefde.

En om niet meer te noemen: de zending is een zaak van geloof; alleen hij, die zelf Christus heeft gevonden, kan een poging wagen, de wereld voor Christus te winnen. Maar het kind heeft geen persoonlijk geloof; het leeft op gezag; hoogstens is er een wordend, groeiend geloof. Zoo heeft het kind genoeg met zichzelf te doen, en kan het niet meewerken aan den arbeid der zending.

Deze bezwaren zijn ernstig genoeg. Opmerkelijk is, dat Wielemaker van geen bezwaren rept. Hij zal er toch ook wel eens van hebben gehoord. Of zou hij het met die bezwaren niet zoo ernstig hebben genomen? Het schijnt ons toe, dat velen nalaten de zending in het onderwijs te betrekken, omdat men er zelf niet voor voelt en er ook niet mee op de hoogte is. En zou het dan niet zoo zijn, dat menigeen, om zijn houding goed te praten, bezwaren oppert gelijk hierboven genoemd zijn?

Drewes acht het noodig er tegen op te komen, en neemt den bezwaarden den grond onder de voeten weg.

Eerst redeneert hij uit de praktijk. En geeft de volgende voorbeelden. „Zelfs bij den onderwijzer, die anders zijn leerlingen niet in zijn hand heeft, en die maar zeer gebrekkig de orde in zijn klas weet te handhaven, zal de orde als vanzelf, dat is dus, zooals het behoort, bewaard blijven, indien hij een zendingsverhaal vertelt. Vertelt men een zendingsverhaal als illustratie van het onderwijs, dan komt oogenblikkelijk de verslappende aandacht terug.” „Het wordt onthouden. Vertel in een aardrijkskundeles een zendingsverhaal; onderzoek later, wat er is blijven zitten van hetgeen gij hebt onderwezen, en gij vindt in de eerste plaats het zendingsverhaal terug.” Zoo stelt de praktijk het zendingsonderwijs in het gelijk. Drewes kan het weten.

En och, heeft men niet dezelfde bezwaren, welke men nu tegen de zending noemt, in vroeger dagen tegen de bijbelsche geschiedenis ingebracht? Daar zijn de heeren van teruggekomen, tenminste voor een groot deel; pleit ook niet de niet-orthodoxe voor het Bijbelverhaal, nu het niet-kennen van den Bijbel zelfs het recht verstaan van onze taal en literatuur onmogelijk heeft gemaakt? En het geeft te denken, dat men dezelfde bezwaren tegen de zending gaat aanvoeren; waarlijk, het zijn wel stompe wapenen, die men hanteert.

Toch acht Drewes het noodig er eens en voor al mee af te rekenen.

De zendingsverhalen interesseeren het kind; dat leert de praktijk. Waarom? Omdat „ze ongemeene speelruimte openlaten voor de kinderlijke verbeelding”. Wat Drewes hierover schrijft doet ons hem kennen als een uitnemend psycholoog. Hij toont aan, hoe voor de primitieve volken de natuur met allerlei levende wezens is bevolkt. Wij zien in hun kabouter, meermannen, satyrs, feeën enz. symbolen, maar voor die volken is dat alles werkelijkheid. Voor het kind is dit ook zoo; daarom stelt het belang in zulke wezens; het sprookje is om-
lijk niet gemakkelijk hier zeggen. Grondige bespreking vraagt veel groter ruimte dan ik thans in bestag kan nemen. En — ons blad moet op de huiskamertafel kunnen blijven liggen. Reeds deze overweging verbiedt een breede toelichting, omdat daarbij uit het sexuele leven wel zooveel voor den dag zou moeten komen, dat men in menig gezin dit artikel zou onttrekken aan de oogen der kinderen.

Ik neem dus met enkele losse aanduidingen genoegen.

De psycho-analyse — waaraan vooral de naam van Sigmund Freud verbonden is — legt een van haar voornaamste stellingen ons voor, wanneer zij beweert, dat van het leven der menschelijke ziel de verschijnselen hun verklaring behoeven, en hun oorzaak moeten aangewezen vinden, ook in die gevallen, waarin tot nu toe van eenige poging tot verklaring en van een naspeuren van de wet der causaliteit werd afgezien. Ons droomleven, onze plotselinge invallen, onze onwillekeurige gezegden, de ineens opdoemende beelden uit de herinnering van een oud verleden, — en zoo heel veel meer; het heeft alles zijn oorzaak en noodwendigheid; en wie van toevalligheden spreekt, spreekt op de oppervlakkigste manier, zoo opent de psycho-analytische school den aanval. B.v. dingen, die in ons bewuste leven eens een plaats hebben ingenomen, zinken vervolgens weer tot onder den drempe van het bewuste leven in het duistere diep van ons onderbewustzijn weg. Later duiken zij dan weer daaruit op; ze lijken voor ons zelf iets, dat geheel nieuw is, maar in wezen zijn ze oud; slechts omdat ze teruggedrongen werden rekenden we er niet mee. Reeds hiermee is de noodzakelijkheid gegeven, om te rekenen met de mogelijkheid, neem, om vast te stellen de noodzakelijkheid, dat er „iets achter zit” bij al wat ik haden doe.

die oorzaak het kind niet vreemd, en alzoo is het zendingsverhaal, dat ook wel van wonderlijk-vreemde dingen vertelt, niet te veraf liggend.

Het is een gulden schoolmeestersregel, zegt Drewes, dat men voortschrijden moet van het bekende naar het onbekende. „Maar onze weg gaat juist geheel anders. Het kind kent. Het kent die vreemde wereld, waarin wij het binnen voeren, beter dan wij. Het leeft steeds in die wereld, maar de wereld, waarin het kind leeft, ziet er nog veel fantastischer uit, dan wij ons kunnen voorstellen. Het vreemde is voor het kind het gewone.” Zoo gaat Drewes voort in een schitterend psychologisch betoog. Het zendingsonderwijs past dan ook bij het kind; het geeft stof voor zijn fantasie en breidt zijn gezichtskring uit.

Hiermede is de zaak feitelijk beslist. Toch loont het de moeite ook nog even de andere bezwaren nader onder de oogen te zien. Men meent, dat het gebrek aan ethische ontwikkeling bij het kind de zending van de school moet verwijderd houden. Al een heel dwaze bewering! De belangstelling is er; zij is er vooral ook voor de daden, op het zendingsterrein verricht. Het zendingsverhaal doet een leven vol beweging zien; er is actie. En dat trekt het luisterend kind aan, doet meeleven. Maar het doet het kind ook zien, wat er achter het uitwendig gebeuren ligt. Het heeft op zijn wijze „begrip voor de geestelijke dingen, zoo goed als wij; maar het uit het op andere wijze en richt het op andere zaken dan wij, volwassenen”.

Nog sterker. „Onze kinderen zijn nog veelal in een periode, waarin hun liefde niet anders dan persoonlijk kan zijn. Maar juist, omdat ze helden-vervaarders zijn, wordt hun niet alleen de zending lief als persoon, maar wordt ook zijn geloof hun lief. Zij bouwen hun geloof aan het zijne. Is dat zoo'n wonder? Wordt ook ons geloof niet vaak gebouwd aan het geloof van een ander? ... Langzamerhand ziet het kind ook, dat de grondoorzaak van alle ellende in het heidendom is, het niet bezitten van het geloof, dat ook het zijne is; het geloof in den Heiland van zondaren.” En zoo komt het kind er toe om onder den invloed van het zendingsonderwijs voor zending en heidendom beide te gaan bidden.

Zoo mogen wij dan met Drewes de volgende belangrijke conclusies trekken. „Kind en zending behoren niet in de eerste plaats bijeen, omdat het kind iets — en veel — voor de zending kan doen, maar omdat het kind zooveel van de zending ontvangt. Zijn belangstelling wordt verrijkt, zijn aandacht gescherpt, zijn geheugen geoefend, zijn kennis en opnemingsvermogen vergroot, zijn werklust en drang naar doen in goede banen geleid, zijn medeleven met anderen en zijn verstaande liefde worden geoefend, zijn geloof versterkt en zijn gebed inhoud gegeven. En eindelijk, terwijl het kind voor den zendingsarbeid wordt gewonnen, wordt het voor Jezus gewonnen. Dat is het hoogste recht voor het zendingsonderwijs, dat het het kind voort helpt op den weg, om een levende christelijke persoonlijkheid te worden”.

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Groei der Waldenzenkerk in Italië.

De Waldenzenkerk, die „oude, voortdurend lijdende, geduldige en levensvolle evangelische minderheid”,

Ja, zoo sterk is de invloed van dit onderbewuste leven op het bewuste, dat erkend moet worden, dat de groote beslissingen in ons leven niet door ons bewuste leven worden beheerscht en genomen, doch in het onderbewuste leven worden voorbereid en ook tot rijpheid gebracht, zoolang de mensch zelf nog zonder hooge zelfcritiek en zonder zelfanalyse leeft. Wanneer hij de naïviteit op zij zet en in de diepten van het onderbewuste zieleleven een blik werpt, dan kan hij met de critiek van zijn waakbewustzijn wel eenigermate correctie aanbrengen in de bewegingen waartoe zijn zieleleven kwam, maar geheel en al zichzelf doorgronden en de werking van het onderbewuste levensbeziit op zijn bewustzijn negeeren, — dat kan hij niet. Zoo sterk kan de vorming van gedachten-complexen in ons onbewuste leven zich doen gelden, dat een „tweede ik” in ons opstaat, een tweede persoonlijkheid, die soms optreedt en de gewone verdringt. Een heel andere mensch staat dan op; en de gewone is niet meer te herkennen zelfs. En zoo liggen de conclusies voor het grijpen. Wat ik „vergeten” noem, is niet een lijdelijk kwijtraken van voorstellingen, doch er zit wel degelijk een actieve daad in van mijzelf; immers, onze persoonlijkheid dringt onaangename, pijnlijke ervaringen terug; ze worden door ons zelf weggeduwd tot onder de oppervlakte van ons onderbewuste leven; dat ze in die duistere voorraadskamer zijn binnengekomen, is dus evenmin toeval, als dat ze later zich wreken en weer bovenkomen om mee te helpen in de reeks van factoren, die onze gedragingen bepalen ieder oogenblik.

K. S.

Correspondentie. Omdat enkele bronnen, rakende de geschiedenis van de G. S. B., mij later bereikten dan ik gehoopt had, kan ik deze week niet mijn vervolgartikel over de Gereformeerde Studentenbeweging geven.

K. S.